

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institutionum Juris Canonici Sive Primorum totius Sacrae
Jurisprudentiae Elementorum. Libri Quatuor**

Febeo, Francesco Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1704

VD18 13560743-001

Tit. XVI. De renunciatione, & permutatione Beneficiorum, ac de
pensionibus

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63052](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63052)

succedunt non ut suas personas referunt, sed ut parentum suorum.

21. Quæstionis etiam est, an Juspatronatus transferri possit titulo legati? De hac re agit Panor. in *c. cum sæculum* 13. *de jurepatr. n. 6.* ubi cum Joan. Andr. resolvit posse transferri, quia legatum est quædam donatio à testatore facta, ex *§. 1. instit. de legat.* adeoque sicut Juspatronatus donari potest, ita & posse legari. Censet tamen, si tale legatum fiat in favorem laici, requiri consensum Episcopi, sicut in *c. illud* 5. *eod. n. 5.* docuerat in donatione requiri: jura enim quæ concedunt Juspatronatus in successione transferri, loquuntur communiter de hæredibus, non autem de legatariis, ut in *c. filius* 31. 16. *q. 7.* & *c. 1. de Jurepatr.*

T I T. XVI.

De renunciatione, & permutatione Beneficiorum, ac de pensionibus.

1. DICTUM in superioribus est quomodo Beneficia acquirantur à Clericis; dicendum superest quomodo ab ipsis eadem Beneficia dimittantur: cum autem duplici via id præstari possit, videlicet renunciatione, & permutatione, de utraque agendum breviter hic est, ut tractatui beneficiario terminus imponatur.

G 3

2. Re-

2. **Renunciatio Beneficii** est spontanea Beneficii dimissio legitimè facta, ex qua fit, ut Beneficium vacet, adeoque alteri possit à Collatore conferri. Ita colligitur ex Rebus. *in praxi benefic. p. 3. tit. de resignat. Azor. p. 2. lib. 7. cap. 18. qu. aliisque passim.*

3. Dividitur in tacitam, & expressam. Renunciatio tacita est, cum quis aliquid agit, quod vel ex natura rei, vel ex statuto Juris opponitur retentioni beneficii: in quo casu, etiamsi expressis verbis Clericus non renunciet beneficio, attamen per consequentiam censetur eidem renunciare, ut contingeret v. g. si aliquis Clericus beneficiarius etiam minoribus tantummodo Ordinibus institutus Matrimonium contraheret, aut in Religione solemniter profiteretur, aut miles factus arma caperet, & in bello pugnaret, & sic de reliquis, quibus actibus est annexa de Jure vacatio beneficii, ut constat ex *c. 1. de clericis conjug. c. Beneficium 4. de regular. in 6. aliisque relatis à Glos. in cap. fin. de clericis non residentib. v. redierint.* Renunciatio expressa est, per quam expressis verbis, aut scripto juxta formam à jure statutam, coram Ordinario dimittitur beneficium.

4. Ejusmodi expressa renunciatio subdividitur in puram, seu simplicem, aut absolutam, & in conditionalem. Renunciatio primi generis est, quæ fit absque ulla conditione, vel pacto,

in quo casu Collator beneficii est liber ad illud conferendum cui voluerit. Renunciatio non pura, seu conditionalis est quæ fit adjecta aliqua conditione, ut puta sub conditione annuæ pensionis solvendæ, aut sub conditione quod beneficium resignatum conferatur certæ personæ, & non aliter, cujus generis resignatio vocari solet resignatio in favorem alterius.

5. Ad valorem cujuscumque renunciationis requiritur consensus Superioris Ecclesiastici, ex c. *Admonet* 4. de renunciat. Sicut enim sine Superioris autoritate nemo potest Ecclesiasticum beneficium obtinere juxta c. 1. de reg. jur. in 6. ita sine eadem nemo potest illud dimittere: quia *omnis res per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvitur*, c. 1. de reg. jur.

6. Superior autem, cujus autoritas ad renunciationem requiritur, ille est, non qui præcisè habet potestatem instituendi beneficiatos, seu conferendi beneficia; sed qui facultatem habet eosdem destituendi, seu deponendi adeoque supra ipsos jurisdictionem habet, ut post Innoc. docet Glos. in Clem. unica de renunciat. v. *manibus*. Renunciatio enim habet vim destitutionis, siquidem beneficiatus mediante renunciatione desinit esse beneficiatus: adeoque nemo potest renunciationem admittere, nisi qui potest Clericum destituere, seu beneficio privare.

7. In particulari autem ejusmodi Superior

est in primis Summus Pontifex, qui quaslibet potest quorumlibet beneficiorum renunciaciones admittere, cum certi juris sit ad ipsum pertinere plenariam omnium beneficiorum Ecclesiasticorum dispositionem, *c. 2. de prab. in 6.* Alii inferiores Prælati, quales sunt Episcopi, possunt admittere renunciaciones puras, & absolute beneficiorum illorum, quorum destitutio ad ipsos pertinet: idque extenditur à Flam. Parisio *lib. 7. de resig. q. 14. n. 6.* & ab Azor. *p. 2. lib. 7. c. 25. q. 9.* etiam ad beneficia Summo Pontifici reservata, quæ tantummodo reservata sunt quo ad collationem, unde Ordinarius quamvis non possit illa conferre, non tamen prohibetur Clericos delinquentes ipsis privare, adeoq; nec prohibetur ipsorum resignaciones admittere. At indiscriminatim admittere nequeunt renunciaciones conditionales, quæ scilicet fiant in favorem certæ personæ, aut sub conditione annuæ pensionis solvendæ: quia ejus generis renunciaciones posse fieri solum in manibus Summi Pontificis, docet communis sententia apud Rebuf. in *praxi tit. de renunciat. condition.* & apud Parisium *lib. 6. de resignat.* sumiturque etiam ex expressa Constit. B. Pii V. quæ est 58. in Bullar. & incipit *Quanta Ecclesie Dei*, ubi etiam causæ declarantur, quibus duntaxat intervenientibus admitti possint renunciaciones puræ, & absolute ab Episcopis.

8. Quod

8. Quod si ex autoritate legitima contingat fieri aliquam ejusmodi renunciationem in favorem alterius, & non aliter, debet Superior illam admittens conferre beneficium ei, in cujus favorem fuerit resignatum, supposito quod sit idoneus juxta Sacros Canones, ut tradit Rebuff. loco cit. n. 4. Resignatum enim fuit sub ea conditione, adeoque ea conditione non adimpleta, non censetur facta resignatio: quia actus conditionalis effectum non habet, nisi conditio sub qua factus est adimpleatur, ex l. *cedere diem* 213. ff. de verbor. signific. & l. *sub conditione* 16. ff. de conditione indebiti.

9. Excipi tamen debet casus, in quo resignator infra 20. dies post factam resignationem moriatur: tunc enim resignatio caret omni valore, & beneficium censetur vacare per obitum, ex reg. 19. *Cancellaria Apostolica*: ad vitandas scilicet fraudes, & ne disponatur de beneficiis per modum ultimæ voluntatis, sicut disponitur de bonis patrimonialibus.

10. Quæstionis est utrum ille, qui Beneficium resignat in favorem alterius, teneatur assumere digniorem, an satis sit assumere dignum? Sed de hac re videri potest Gabr. Vasq. *opusc. de beneficiis cap. 2. §. 3. dub. 7.* Azor. *p. 2. lib. 6. cap. 15. q. 10.* Castrop. *tract. 13. de beneficiis Ecclesiasticis disp. 2. puncto. 11. n. 11.* aliique ab ipsis citati.

11. Hactenus dicta de resignationis validita-

te procedunt, supposito quod aliunde particularis aliqua circumstantia beneficii resignationem non impediat, cujus generis circumstantia inter reliquas una est, si agatur de beneficio, cujus titulo sit aliquis ordinatus in sacris, de hoc enim expresse decernitur in *Trid. sess. 21. de refor. cap. 2.* ut resignari non possit, nisi facta mentione, quod ad illius beneficii titulum sit promotus: neque ea resignatio admittatur, nisi confito, quod aliunde vivere commode possit: & aliter facta resignatio nulla fit. Item ejusdem generis circumstantia est de stylo Curiae pro beneficiis residentiam postulantibus, si nondum per triennium possessa fuerint, in quo casu eorum resignatio non admittitur, si praesertim sit in favorem, seu sub reservatione pensionis: unde renunciens tenetur declarare tempus, à quo beneficium habuit, *Paris. de resign. lib. 3. q. 2. num. 21. Garz. de benef. 11. p. cap. 3. à n. 45.* quos citat, & sequitur *Castrop. in tract. cit. disp. 5. puncto 2. §. 5. num. 9.*

12. Ejusdem demum generis circumstantia est, si resignationi in favorem alterius factae, admisceatur reservatio accessus, regressus, & ingressus. Nomine reservationis accessus intelligitur illa reservatio per quam alicui reservaretur potestas accedendi ad beneficium, seu illius possessionem capiendi, quam antea non coepit ex aliquo impedimento, quo durante interim bene-

beneficium ab alio possideatur, ut puta si beneficium destinatum puero, interea conferatur alteri ea conditione, ut puer possit propria auctoritate ad illud beneficium accedere ejusque possessionem capere, postquam pervenerit ad aetatem legitimam. Nomine reservationis regressus venit ea reservatio, per quam renuncianti beneficium ab ipso possessum tribueretur facultas revertendi propria auctoritate ad idem beneficium resignatum, si præmoriatur resignatarius. Nomine reservationis ingressus intelligitur ea reservatio, per quam habenti ius, & titulum beneficii, sed nondum ejus possessionem, illudque resignanti, daretur potestas, ut si resignatarius præmoriatur, beneficium dimissum ipse propria auctoritate accipiat, ejusque possessionem adeat. Videri potest Rebus. in praxi p. 3. tit. de regressibus.

13. Ejusmodi regressus, & accessus prohibentur expresse à Trid. sess. 25. de refor. c. 7. & recentius à B. Pio V. in Constit. Romani Pontificis providentia edita anno. 1571. quæ in Bullario est 134. inter Constitutiones ejusdem Pontificis: ut videlicet de Ecclesia Dei tollatur omnis hæreditaria beneficiorum Ecclesiasticorum successio, simulque libertati provideatur beneficiorum hujusmodi, & ut de persona magis utili, & idonea, prout requiritur, facilius provideri valeat; quæ rationes desumuntur ex ead. cit. Constitut.

14. Resignationem factam subsequi debet promulgatio; seu publicatio, quæ quomodo, & intra quantum temporis facienda sit, videri potest expressè decretum in Constit. Greg. XIII. quæ incipit *Humano vix iudicio* & in Bullar. est §5. inter Constitutiones ejusdem Pontificis. Quæ de re fuse agit Azor. p. 2. lib. 7. c. 24. Castrop. tract. 13. disp. 5. puncto 2. §. 6. aliique ab ipsis citati.

15. Alter modus quo à Clericis beneficium dimittitur, est permutatio, quæ tunc dicitur fieri, quando duo Clerici sua Beneficia dimittunt, ut alter alterius beneficium consequatur, ut tradunt communiter Doctores in tit. *de rerum permutat.* qua de re tractatum ediderunt Ægidius Bellamera, Fridericus Senensis, Petrus Ubaldu Perusinus, & Petrus Andreas Gambarus.

16. Permutationem hujusmodi permissam esse in Jure Canonico manifestum est tum ex pluribus Juribus sub rubr. *de rerum permut.* tum ex hæcenus dictis de renunciatione, cum permutatio nihil aliud sit quam mutua & reciproca duorum Beneficiorum resignatio facta à duobus beneficiatis, ut Beneficium unius alteri concedatur.

17. Id tamen intelligendum est, dummodo ferventur leges pro legitima permutatione præscriptæ. Inter has illa præcipue curanda est, ut propria autoritate non fiat, sed autoritate

Superioris , ut constat ex supradictis n. 5. aliàs non solum permutatio esset nulla , sed etiam Simoniaca , ut tradunt communiter Doctores , Rebuff. in *praxi* 3. p. tit. de *permut.* Suar. lib. 4. de *Simon.* c. 31. aliique passim , sumiturque ex c. *Quæsitum* 5. de *rerum permut.* aliisque Juribus; ac præterea uterque ita permutans spoliandus penitus esset in pœnam Beneficio juxta textum in c. *Cum olim*, 7. eod.

18. Alia quoq; permutationis est lex ut non fiat nisi inter duos: prohibita enim est & simoniaca species illa permutationis, quam Canonistæ triangularem aut quadrangularem appellant, ut puta si Titio tuum beneficium resignes, ut Titius beneficium suum resignet tuo Nepoti: ejusmodi enim non tam esset permutatio, quæ non nisi inter duos esse potest, sed contractus quidam innominatus *Facio ut facias*, sive *Do ut des* qui à Jure Canonico circa spiritualia reprobatus est, eo quod in spiritualibus interdicta sit omnis pæctio, omnisque conventio, ex c. *fin. de Pæctis.* Ita Garz. 11. p. de *Benef.* c. 4. n. 22. Azor. p. 2. lib. 7. c. 30. q. 6. aliique passim.

19. Alia etiam permutationis conditio est, ut si permutentur Beneficia inæqualia, excessus unius non compensetur pecunia aut alio temporali pretio æstimabili, sed tantummodo nuda Beneficia permutentur. Quod locum habet, non solum si excessus sit in dignitate aut

alio spirituali, sed etiam si fit tantummodo excessus in fructibus temporalibus, supposito quod talis excessus sit annexus titulo Beneficii: quia in eo casu interveniret quædam venditio Beneficii, adeoque Simonia committeretur; nam ut dicitur in *cap. Si quis objecerit* 7. 1. q. 3. *Quisquis horum alterum vendit, sine quo nec alterum provenit: neutrum invenditum derelinquit.* Videri potest *Suar. lib. 4. de Simon. c. 34.*

20. Alia demum permutationis est lex, ut non fiat nisi ex legitima causa, ex *c. Quæsitum* 5. *de rerum permut. §. Si autem*, qualis tantummodo est aliqua Ecclesiæ necessitas, ut qui uni loco minus est utilis, alibi se valeat utilius exercere, ut tradunt communiter Doctores, ex eod. *c. quæsitum*. Solus igitur favor permutantis, aut privatam ejus commodum temporale non est causa sufficiens approbandi permutationem.

21. Superior autem, cui de jure communi facultas competit approbandi permutationem, est Episcopus ad quem cæteroquin pertineat in iis beneficiis institutio, & destitutio, supposito quod sermo sit de permutatione quæ simpliciter fiat inter beneficia sine adjectione oneris seu pensionis ex alterutra parte; nam de adjectione pensionis paulò post dicetur. Desumitur hoc assertum ex *cit. c. Quæsitum* in iis verbis *Si autem Episcopus*, & ex *c. unico de re-*
ram

rum permut. in 6. ibi in manibus tuis ipsa resignant. Inde fit quod si Beneficia permutanda reperiantur in diversis diæcesibus, necesse fit ut ea permutatio ab utroque Episcopo autoritatē accipiat, ut docet Glos. in cit. cap. unico de rerum permut. in 6. v. collationem. Nullus enim Episcopus disponere potest de Beneficio alienæ Diæcesis.

22. Quæstionis est, quid hic intelligatur nomine Episcopi; & utrum Prælati Episcopis inferiores, ad quos cæteroquin pertineat Beneficiorum collatio, & institutio, possint autoritatem permutationi præbere? Communis resolutio primæ partis est, nomine Episcopi hic intelligi qui habet jurisdictionem Episcopalem, etiam si dignitatem Episcopalem non habeat, ut post Glos. in Clem. uni. de rerum permut. v. conferantur tradit Suar. l. 4. de Sim. c. 32 n. 11.

22. Resolutio autem secundæ partis communior & magis recepta est, inferiores Prælatos quamvis cæteroquin habentes potestatem Beneficiorum collativam, non posse autoritatem permuttationi præbere si jurisdictionem Episcopalem non habeant, nisi titulo præscriptæ consuetudinis id obtinuerint. Videri potest Suar. ibid. n. 14.

23. Denique quia nonnunquam contingit Beneficium aliquod à Clericis dimitti vel permutari ex autoritate Superioris cum reserva-
tio-

tionem annuæ pensionis solvendæ, dicendum aliquid breviter hic est de pensione.

24. Nomine pensionis intelligitur communiter à Canonistis certa portio fructuum ex aliquo Beneficio Ecclesiastico iusta de causa ad tempus detracta & separata, quæ datur alicui ad vitam ejus commodè sustentandam. Solet illa aliquando concedi occasione renunciationis aut permutationis, vel ad aliquam litem, & controversiam circa Beneficium dirimendam, vel demum ex eo quod aliquis fit de Ecclesia aut de Rep. Christiana benemeritus, cui propterea aliqua pensio designatur.

25. Duplex assignari solet pensionum species. Alia enim dicitur pensio laica, alia clericalis. Pensio laica, seu temporalis est, quæ laicis datur propter aliquod officium vel obsequium temporale præstandum ab ipsis, aut aliàs præstitum. Pensio Clericalis est quæ solis Clericis datur ut Clerici sunt: eaque est vel simpliciter spiritualis, qualis est quæ Clericis datur propter aliquod spirituale ministerium exercendum; vel mixta, qualis est, quæ Clericatum exigit, non tamen datur ad spirituale ministerium, sed ob aliam causam, puta propter Clerici paupertatem, senectutem, litis compositionem, resignationem Beneficii.

26. Hæc dicta procedunt attento jure antiquo; at de jure recentiori post Constitut. B. Pii

V. quæ incipit *Ex proximo*, & est 135. in ordine Bullarum ejusdem Pontificis in Bullario, cum omnes Clerici Pensionarii obligentur titulo pensionis recitare Officium parvum B. Virginis, ita ut si recitationem omiserint, peccent & fructus pensionis non faciant suos, quemadmodum ex decreto Concilii Later. sub Leone X. *ses. 9. de ref. Curia §. Statuimus* & ex cit. Const. B. Pii, omnes Clerici Beneficiati titulo Beneficii tenentur recitare Horas Canonicas; quælibet pensio Clericalis, dici potest spiritualis, utpote data propter spirituale ministerium. Unde fit etiam omnes ejusmodi pensiones esse invendibiles absque Simonia.

27. Pensionem Beneficiis imponi posse à Summo Pontifice, indubitati juris est, cum ad ipsum pertineat plenaria Beneficiorum dispositio *c. 2. de præb. in 6. & Clem. 1. Ut lite pendente*. Quinimo de Stylo Curia, solius Summi Pontificis est posse Beneficiis pensionem imponere, quod etiam deducitur ex præscripto Sacrorum Canonum, juxta quos Ecclesiastica Beneficia non possunt ab inferioribus prælatis cum diminutione conferri, ut patet ex *c. unico. ut Ecclesiastica Beneficia sine diminut. conferantur*. Ita Suar. *lib. 4. de Sim. c. 24. n. 37. & c. 34. n. 16. Azor. p. 2. lib. 8. c. 6. q. 1. aliique*.

28. Dixi Beneficiis pensionem imponere. nam ut ibidem rectè notat Azor: aliud est impone-
re

re pensionem Beneficio, aliud Beneficiario: pensio enim quæ in ipso beneficio imponitur, est onus, & servitus in beneficio constituta, ac proinde non cessat morte beneficiarii, sed transmittitur ad Successorem; at pensio, quæ imponitur beneficiarii personæ, ad Successorem in beneficio non transmittitur, sed ipsius beneficiarii, cui imponitur morte finitur. Quod igitur dictum est de Stylo Curix esse solius Summi Pontificis pensiones imponere, intelligi potissimum debet de pensionibus, quæ beneficio imponantur. Quod enim attinet ad pensiones, quæ imponantur beneficiario, non est universaliter interdictum Episcopis illas constituere; cum constituere possint causa transactionis, ex *c. Nisi 21. de Prab.* & videlicet casus contingeret in quo super uno, eodemque beneficio esset jus dubium seu controversia inter duos Clericos, in quo casu Episcopus ad componendam litem posset decernere, ut unus beneficium habeat, sed simul alteri pensionem solvere teneatur: ita tamen ut non ipsum beneficium, sed persona beneficiarii maneat onerata: ne fortè circa proventus aliqua videatur facta sectio beneficii: ita quod ipso beneficiario defuncto, successor ipsius ad præstationem pensionis minimè teneatur, juxta textum expressum in eod. *cap. Nisi*. Atque ita Azor. in *cit. cap. 6. q. 1.* interpretatur Authores qui citari solent pro sententia

ria afferente posse ab Episcopis pensiones imponi.

26. Plura alia de pensionibus videri possunt apud Gigan. in tractatu de Pensionibus, Castrop. tract. 13. disp. 1. punct. 11. Azor. p. 2. lib. 8. c. 5. & seqq. aliosque ab ipsis citatos.

T I T. XVII.

De Regularibus, & Abbatibus.

1. PRÆter Clericos, de quibus hætenus in superioribus egimus, est alius personarum status in Ecclesia; qui quamvis ex Clericis, & laicis componatur, participat tamen indivisim privilegia Clericorum, ac propterea de illo agendum breviter hic est, ut primam institutionum partem, quæ est de Personis Ecclesiasticis absolvamus:

2. Status autem iste est status Religiosus, cujus essentia in eo sita est, ut per tria substantialia vota perpetuæ paupertatis, castitatis, & obedientiæ homines dirigat ad perfectionem Christianæ Charitatis sub jurisdictione Superioris, qui possit illos corrigere, & ad servandam regularem disciplinam cogere; simulque sit idem status per Sedem Apostolicam approbatus. Ita desumitur ex Laym. *Theol. mor. lib. 4. tract. 5. c. 1.* aliisque ab ipso relatis.

3. In